

Från: "Ada Berg Arbro"
Skickat: den 4 april 2024 15:27:18
Till: "UD EUNA" <ud.euna@gov.se>
Kopia: "UD Registrator" <ud.registrator@regeringskansliet.se>; "Ambassaden ROM" <ambassaden.rom@gov.se>; "UD MENA" <ud.mena@gov.se>; "DL UD EU HUVUDSTÄDER" <DL_UD_EU_HUVUDSTADER@regeringskansliet.se>; "Ambassaden Tirana" <ambassaden.tirana@gov.se>; "Ambassaden Tunis" <ambassaden.tunis@gov.se>; "Ambassaden Rabat" <ambassaden.rabat@gov.se>; "Ambassaden Alger" <ambassaden.alger@gov.se>; "Ambassaden Kairo" <ambassaden.kairo@gov.se>; "Björn Arvidsson" <bjorn.arvidsson@gov.se>; "Maria Ermanno" <maria.ermannogov.se>; "DL UM Rom Amb Utsända" <DL_UM_ROM_U@regeringskansliet.se>; "Susanna Tavazzi" <susanna.tavazzi@gov.se>; "JU MIG" <ju.mig@regeringskansliet.se>; "JU EU" <ju.eu@regeringskansliet.se>; "DL JUSTITIE REPRESENTATIONEN" <DL_JUSTITIE_REPRESENTATIONEN@regeringskansliet.se>; "Leila El Fahimi" <leila.el-fahimi@regeringskansliet.se>; "Alexandra Wilton Wahren" <alexandra.wilton.wahren@regeringskansliet.se>
Ämne: ROM: Uppföljning av avtal om migration mellan Italien och Albanien
Bilagor: ROM_2024_04_04_1455292172068.xml

**Sveriges ambassad
Rom**

D-post: ROM/2024-04-04/1455

Uppföljning av avtal om migration mellan Italien och Albanien

Migrationstrycket till Italien ser ut att avta. Hittills i år har under hälften så många anlänt, jämfört med samma period 2023. Fler avresor sker nu från Libyen.

I november 2023 ingick PM Meloni och PM Rama en migrationsöverenskommelse med avsikten att inrätta mottagnings- och repatrieringscenter på albanskt territorium, under italiensk jurisdiktion. I januari 2024 gav Albanien:s författningsdomstol grönt ljus till avtalet och i februari röstades det igenom i albanska parlamentet.

Italienska inrikesministeriet har nu gått ut med fler detaljer. Enligt uppgifter i media väntas prislappen landa på över 650 miljoner euro.

Frågor kvarstår om avtalets rättsliga utformning, särskilt beträffande asylrätten.

Migrationsströmmarna till Italien har minskat hittills i år

Förra året såg Italien en kraftig ökning i migrationsströmmarna då 157 651 människor anlände till landet. Hittills i år har takten mattats av. Under de första månaderna av 2024 har Grekland och Spanien registrerat fler anländande än Italien. Färska siffror från det italienska inrikesministeriet visar att det mellan 1 januari och 3 april i år anlänt 11 416 personer, att jämföra med samma period förra året (28 083 personer). Det kan möjligen, åtminstone delvis, förklaras mot bakgrund av det MoU som EU och Tunisien ingick sommaren 2023. Samtidigt var antalet ankomster också betydligt färre 2022, vilket tyder på att det också kan bero på andra orsaker.

Tunisien är fortfarande ett av de huvudsakliga transitländerna, men hittills i år har avresorna framför allt gått från Libyen, främst från Tripoliregionen som är närmast Italien, men även från Cyrenaika i öster. Enligt UNHCR:s senaste statistik från 31 mars har 7 421 migranter hittills i år anlänt till Italien via Libyen, att jämföra med 3 600 från Tunisien.

Dessutom har det skett en förskjutning när det gäller ursprungsländer. Under januari och februari dominerade Bangladesh (26 %), Syrien (17 %) och Tunisien (15 %), jämfört med samma period 2023 då flest kom från Elfenbenskusten (17 %) och Guinea (16 %).

Mottagnings- och repatrieringscenter i Albanien beräknas kosta Italien över 650 miljoner euro

Som ambassaden tidigare rapporterat ingick premiärminister Meloni och hennes albanska motsvarighet Rami i november 2023 ett nytt migrationsavtal. Avtalet löper över fem år och omfattar inrättandet av ett mottagnings- respektive repatrieringscenter i de albanska orterna Shëngjini och Gjadër. Centren ska stå under italiensk jurisdiktion, medan Albanien ska ansvara för säkerhets- och övervakningsarbetet.

Planen är att med italienska fartyg hämta upp migranter som fortfarande befinner sig på internationellt vatten och sedan föra dem till Albanien. Kvinnor, barn och äldre omfattas inte, och inte heller de som befinner sig på NGO-fartyg. De migranter som förs till Albanien ska komma från "säkra länder" (t.ex. Tunisien, Marocko, Algeriet, Nigeria och Senegal). I samband med ankomst till Shëngjini ska italiensk personal identifiera och screena de anländande, för att därefter inleda asylprövningsprocess, i enlighet med italiensk och EU-lagstiftning. EUKOM meddelade i januari att man kommer stå i kontakt med italienska myndigheter för att säkerställa att EU-rätten efterföljs. Målsättningen är att hela processen ska genomföras inom 28 dagar, i linje med de "påskyndade gränsförfaranden" som ingår i en ny lag – det så kallade Cutro-dekretet – som antogs i maj 2023. De som får avslag ska sedan skickas vidare till repatrieringscentret i Gjadër.

De två centren ska ha kapacitet att inhysa 3000 människor i taget. Målsättningen från Italiens sida är att 36 000 migranter ska passera Albanien årligen.

Regeringen har sedan november 2023 varit fåordiga gällande detaljer kring avtalet. Sedan en dryg vecka tillbaka är ett antal dokument offentliggjorda vid inrikesministeriets hemsida, inför att man ska påbörja upphandlingsprocesser. Enligt dagstidningen *Corriere della Sera* väntas totalkostnaden, över fem år, uppgå till drygt 653 miljoner euro:

- Drygt 38 miljoner euro för att inrätta centren i Shëngjini och Gjadër
- Drygt 25 miljoner euro för att inrätta och upprätthålla fängelseanläggning intill centren
- Knappt 21 miljoner euro för nödvändig digital infrastruktur
- Cirka 94 miljoner euro i övervakningskostnader
- Knappt 12 miljoner euro för kontorslokaler i Italien och Albanien, inklusive nödvändig administrationsutrustning
- Över 260 miljoner euro för att täcka polisens traktamenten, inklusive resor, mat och logi
- Drygt 29 miljoner euro i resekostnader för att tillhandahålla italienska advokater och tolkar vid centren
- Drygt 42 miljoner i rekryteringskostnader för de nya tjänstemän som måste tillsättas
- Knappt 18 miljoner euro för de enheter som ska hantera asylärendena
- Drygt 104 miljoner euro för hyra av fartyg för transfer Albanien-Italien

Grönt ljus från Albaniens författningsdomstol men frågetecken kvarstår

I december 2023 vände sig ett antal medlemmar från den albanska oppositionen (Berisha-Bardhi) till Albaniens författningsdomstol, eftersom de menade att avtalet är konstitutionsvidrigt. Ratificeringsprocessen i parlamentet sattes automatiskt på paus medan domstolen behandlade oppositionens begäran. Den 29 januari i år fastställde domstolen att avtalet är i linje med Albaniens

konstitution och i februari godkändes det med knapp majoritet i det albanska parlamentet. Ambassaden i Tirana har rapporterat mer utförligt i denna fråga.

Ändå kvarstår frågor kring avtalets juridiska grund. Företrädare från *Amnesty International* har bland annat sagt att systemet i praktiken kommer innebära att migranterna automatiskt frihetsberövas, vilket per definition är godtyckligt och således strider mot internationell rätt. I november uttryckte även Europarådet sin oro över "de rättsliga oklarheterna i detta extraterritoriella asylsystem". Som ovan nämnt omfattas ej kvinnor och barn. Dessutom, enligt inrikesministeriet, avser man att vid varje upphämtningstillfälle genomföra en första gallring av "särskilt sårbara personer" som alltså ej ska föras över till Albanien. Hur den bedömningen kommer gå till i praktiken är dock oklart.

Under en briefing i februari ställdes frågan om hur asylrätten ska garanteras. Svaret var, återigen, att detaljerna ej är fastställda. Planen är att italienska advokater och tolkar ska tillhandahållas vid centren, men uppgifter från inrikesministeriet gör gällande att asylprövningsprocessen ska ske digitalt mellan centren och rättsinstanser i Rom. Därutöver finns frågetecken kring migranternas och asylsökandes rätt att överklaga beslut. *Amnesty International* menar att de hinder som redan finns riskerar att bli ännu mer oöverstigliga för personer som hålls kvar av italienska myndigheter i Albanien, vilket dels ökar risken för godtyckliga frihetsberövanden, dels att människor hålls kvar längre. Dessutom är ett effektivt återvändande avhängigt av avtal med ursprungsländerna. Under 2023 skickades endast cirka 4000 migranter tillbaka till respektive ursprungsland. Det är därför rimligt att anta att en stor andel av dem som får avslag antingen kommer förflyttas till Italien, alternativt hållas kvar vid centret i Albanien i upp till 18 månader, för att därefter försättas på fri fot. Det väcker i sin tur frågan huruvida Italiens mål att 36 000 migranter per år ska passera Albanien är realistiskt.

Ytterligare en dimension rör frågan huruvida ovan nämnda "påskyndade gränsförfaranden" är förenligt med EU-rätten; det är något EU-domstolen för närvarande utreder. Den nya lagen, som antogs i maj 2023, innebär bland annat att en migrant kan frihetsberövas i upp till 28 dagar (att jämföra med de 48 timmar som föreskrivs i den italienska konstitutionen) så till vida 5000 euro ej betalas i borgen. Redan i oktober 2023 beslutade en domstol på Sicilien att frihetsberövandet av ett antal tunisiska asylsökande enligt den nya lagen stred mot EU-rätten, med hänvisning till ett direktiv från 2013. Det kan därför inte uteslutas att liknande bedömningar kan komma att göras, i avvaktan på EU-domstolens avgörande, för migranter som förts till Albanien.

WIBERG

Godkänd av: Niklas Wiberg	Författare: Ada Berg Arbro
Land: Italien	Hänvisning:
Organisation:	Sökord: Italien, Albanien, migration, asylrätt,
Ämnesområde: Asyl och migration; Utrikes- och säkerhetspolitik; Rättsliga frågor	Antal ord: 1214